

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

102

115.4330

CZESŁAW KANAFOJSKI

(1898—1981)

Czesław Kanafojski urodził się 22 III 1898 r. w Kozłowiec na Podolu. W 1917 r. ukończył szkołę realną w Winnicy i wstąpił na Wydział Mechaniczny politechniki w Moskwie. W 1918 r. przerwał studia i zaciągnął się jako ochotnik do polskiej armii. Brał udział w działaniach wojennych w latach 1918—1920, a po zwolnieniu z wojska w 1922 r. podjął studia na Wydziale Mechanicznym Politechniki Lwowskiej (PL). Dyplom inżyniera mechanika uzyskał w 1928 r., ale już od 1927 r. pełnił obowiązki starszego asystenta w Katedrze Maszynoznawstwa Rolniczego tej uczelni w Dublanach koło Lwowa.

Po uzupełnieniu na PL studiów rolniczych w 1933 r. Cz. Kanafojski przedłożył w warszawskiej Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (SGGW) pracę „Przyczynę do laboratoryjnych badań odkształceń i oporów gleby wywołanych działaniem ostróg ciągowki” i po zdaniu egzaminu otrzymał w czerwcu 1934 r. dyplom doktora. W 1935 r. habilitował się w SGGW w Warszawie na podstawie pracy „Przyczynę do poznania zjawisk zachodzących podczas młocki bębniami cepowymi”. Po odbyciu w 1937 r. staży naukowych w Niemczech, Francji i Austrii, w styczniu 1938 r. przeniósł habilitację na Wydział Rolniczo-Lasowy PL w Dublanach. Został tam mianowany kierownikiem Katedry Maszynoznawstwa Rolniczego, którą faktycznie kierował od 1930 r. Władze PL wystąpiły z wnioskiem o nadanie Cz. Kanafojskiemu tytułu profesora nadzwyczajnego, jednak wybuch II wojny światowej uniemożliwił nominację.

Do 1941 r. kierował katedrą w PL, przemianowanej przez władze radzieckie na Lwowski Politechniczny Instytut. W czasie okupacji niemieckiej był kierownikiem kursów traktorzystów w Dublanach, a od marca 1944 r. w Podzamczu Chęcińskim. W tym okresie brał udział w tajnym nauczaniu na akademickich kursach w Kielcach.

W sierpniu 1945 r. objął Katedrę Mechaniki i Maszynoznawstwa Rolniczego w SGGW w Warszawie i kierował nią do 1955 r., od 1946 r. jako profesor nadzwyczajny. Przy tej katedrze prof. Cz. Kanafojski zorganizował stację doświadczalną ciągników i maszyn rolniczych, przekształconą w 1949 r. w Instytut Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa (IMI^{ER}), podległy Ministerstwu Rolnictwa, którym kierował do przejścia na emeryturę w 1968 r. Oprócz tego w latach 1946—1949 dojeżdżał do Wrocławia, gdzie kierował zorganizowaną przez siebie Katedrą Konstrukcji i Budowy Maszyn Rolniczych na Politechnice i prowadził wykłady zlecone na Wydziale Rolniczym Uniwersytetu.

W 1951 r. na zlecenie Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego prof. Cz. Kanafojski zorganizował na Politechnice Warszawskiej (PW) Wydział Agromechaniczny, przemianowany w 1953 r. na Wydział Mechanizacji Rolnictwa, a w 1958 r. na Wydział Maszyn i Urządzeń Rolniczych. W latach 1951—1953 oraz 1956—1960 był jego dziekanem i do 1968 r. kierownikiem Katedry Maszynoznawstwa Rolniczego (od 1955 r. Katedry Maszyn Rolniczych). Zorganizowanie od

podstaw i szybkie uruchomienie Wydziału było możliwe jedynie dzięki wykorzystaniu bazy IMI^{ER}, wyposażonego w nowy gmach przy ul. Rakowieckiej, w którym specjalnie dla wydziału politechnicznego zaplanowano audytoria, kreślarnie, itp. Opierając się na pracownikach, często podwójnie zatrudnionych, udało się prof. Cz. Kanafojskiemu doprowadzić do wyjątkowo pozytywnej symbiozy tych dwu kierowanych przez niego placówek. 20 III 1954 r. został mianowany profesorem zwyczajnym PW.

Działalność naukowa prof. Cz. Kanafojskiego jest uważana za pionierską na gruncie polskim. Przed wojną był autorem szeregu prac dotyczących maszyn, które stanowiły wówczas wyraz postępu w dziedzinie mechanizacji rolnictwa. Światowej sławy uczony, twórca pojazdu księżycowego, prof. M. G. Bekker przyznał, że jego teoria ruchu pojazdów na nieutwardzonym podłożu była wynikiem badań zainspirowanych pracą doktorską Cz. Kanafojskiego, jedynym w owym czasie naukowym opracowaniem zagadnienia ruchu koła na podłożu glebowym.

Po II wojnie światowej prof. Cz. Kanafojski jako organizator i kierownik placówek naukowych, prowadzących badania nad konstrukcją maszyn i urządzeń rolniczych oraz mechanizacją rolnictwa, w decydującym stopniu przyczynił się do rozwoju tych dyscyplin w Polsce. Zarówno w IMI^{ER}, jak i na PW opiekował się habilitacjami i był promotorem licznych prac doktorskich. Kierując setkami prac naukowych prowadzonych w tych placówkach, przeprowadzał własne badania, które ugruntowały jego pozycję jako wybitnego naukowca. Podsumowaniem dorobku prof. Cz. Kanafojskiego była monografia, pisana po części z trzema współpracownikami, „Teoria i konstrukcja maszyn rolniczych” (T. I 1967, T. II 1972), przetłumaczona na języki niemiecki i angielski. Za działalność naukową otrzymał w 1950 r. nagrodę państwową I stopnia.

Prof. Cz. Kanafojski był od 1950 r. członkiem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, od 1952 r. członkiem rzeczywistym i członkiem prezydium (1960—1962) Polskiej Akademii Nauk (PAN) oraz od 1957 r. członkiem korespondentem Niemieckiej Akademii Nauk Rolniczych w Berlinie. Pełnił także funkcję członka Rady Naukowej przy Ministerstwie Rolnictwa oraz Komisji Kwalifikacyjnej Pracowników Naukowych przy PAN (1960—1965). Był również twórcą i wieloletnim przewodniczącym Komitetu Techniki Rolniczej PAN.

Zmarł w Warszawie 5 II 1981 r. i został pochowany na cmentarzu Komunalnym (d. Wojskowym) na Powązkach. Był odznaczony m.in. Krzyżem Walecznych, Orderem Sztandaru Pracy II klasy (1959) oraz Krzyżem Oficerskim (1956) i Komandorskim (1968) Orderu Odrodzenia Polski.

Opracował Ryszard Smereczyński